

הפניצילין מסוגל למנוע תפיחות הכרס

זו של המספוא מביאה לידי „מהילת” הירק הגורם להתנפחות וכמו כן נוטלת את החשק מהבהמה לזלול מנות גדושות מירק המרעה המטוכן.

בחירת החמרים האנטיביוטיים

בשנת 1955 הגישו עובדים במיסיסיפי לשוור רים שבמרעה אורומיציין, טראמיציין, באציטראצין, סטרפטומיציין ופניצילין דרך הפה. רק הפניצילין הועיל למניעת ההתנפחות, גם בהיותו מוגש במנות קטנות.

באביב של שנת 1955 בדקנו את הפניצילין וכן חמרים אחרים מונעי התנפחות בפרות שכרסן נפתחה לצרכי הניסוי ואשר רעו במרעה מסוכן כנ"ל. מחצית הפרות בעלות הכרס הנקובה ומחצית מאלו שכרסן לא נוקבה קיבלו פניצילין.

לאחר שתים עשרה שעות רעייה נתגלה קצף רב בכרסן של הפרות הנקובות אשר לא קיבלו פניצילין. עם הסרת המכסה מעל הפתח זרמו החוצה ליטרים רבים של נוזל קצפי אשר משקלו לא עלה על חצי קילו הליטר. מאידך, משקלו של ליטר אחד נוזל שהוצא מקיבותיהן של פרות אשר קיבלו 100 מיליגרם פרוקאין פניצילין, הגיע לקילו אחד, ועם פתיחת המכסה מעל הנקב שבקיבותיהן לא גלש הנוזל החוצה. הגאז לא נוצר בקיבותיהן של הפרות אשר קיבלו פניצילין. בהמות שכרסן לא נוקבה ואשר קיבלו את 100 המיליגרם פניצילין כ־12 שעות קודם צאתן למרעה לא התנפחו לפחות משך שלושת הימים הראשונים. מנות פניצילין גדולות יותר לא האריכו את תקופת המניעה. בהמות אשר לא קיבלו את הטיפול המשיכו להתנפח.

כיצד להגיש את הפניצילין?

את הפניצילין אפשר להגיש במי השתייה, במספוא, או מעורב בקלח. הגמעת כל פרה ופרה באורח אינדיבידואלי הנה הדרך היחידה לשם הבטחת קבלת המנה הדרושה על ידי כל הפרות. עם זאת הוספת שני גרם פרוקאין פניצילין לכל קילו מלח נראית כיום כשיטה בעלת סיכויים טובים.

מניחים שההתנפחות בעדרי הבקר גורמת מדי שנה נזק כדי 40 מיליון דולר בארצות הברית. עדיין לא נמצאה תשובה לבעייה כיצד למנוע את מותן של בהמות הרועות בתלתן או באספסת, אולם נראה כיום כי הפניצילין יכול למנוע במידה מסוימת את הסכנה.

קיימות תיאוריות שונות בדבר הסיבות להורפתה של התפיחות וכן בדבר הדרכים למניעתה. אחת התיאוריות ששלטה שנים רבות היתה כי הכרס זקוקה לגירוי על ידי מספוא גס על מנת להביא את הפרה לידי גיהוקים, המשחררים את הגאזים הגורמים לתפיחות.

„תיאוריית הדיגדוג” הזו מהווה את היסוד לשיטה הגורסת הגשת קש ושחת לבהמות הנמצאות במרעה העלול לגרום להתנפחות. עם זאת, דגניים רבים בירקותם אינם גסים מן התלתן ובכל זאת אין אנו עדים למקרי התנפחות במרעה דגני טהור.

חמרים כימיים יכולים להיות הגורמים למצב התיאוריה המקובלת כיום היא שחמרים כימיים מסוימים המצויים בתלתן ובאספסת, בצירוף עם הרוק של הפרה, גורמים להיווצרות הקצף בכרס.

החידקים שבכרס יוצרים גאזים תוך כדי תהליך הפירוק, בו הם מסייעים לבהמה לעכל מיני מספוא גסים. לא זו בלבד שהם מפרקים את חמרי המזון שבמספוא אלא תוך כדי התסיסה הזו יוצרים הם גם ויטאמינים וחמרי מזון אחרים הדרושים לבהמה.

ניסויים העלו כי כמויות הגאז הנוצרות על מרעה הגורם להתנפחות אינן גדולות מאלו הנוצרות על מרעה „בטוח”. ההבדל הוא בכשרה של הבהמה להיפטר מן הגאזים הנוצרים.

היווצרות קצף בכרס יכולה להיגרם על ידי זלילה מהירה מדי של כמויות עשב גדולות מדי. מקובל כי הגשת מספוא לפרות בטרם תוצאנה למרעה הגורם להתנפחות מצמצמת את ממדי הסכנה. הסיבה לכך היא לא ב„דיגדוג” (או הגירוי) הנגרם על ידי המספוא הגס; הגשה מוקדמת

מפעולות הוועדה האזורית לעמק-חפר והשומרון

המרעה, נערך סיור משותף של עובדי הרפת והמספוא בשדות המרעה הטבעי והמרעה הזרוע של המשקים מענית וברקאי.

כן נערך ביקור של חברי הוועדה (הח' יש-ראל פלביץ ממעברות ונ. יקותיאלי מן המחלקה לבקר) במשקי החותרים ונחשולים; דו"ח תמציתי על מצב הענף במשקים אלה נמסר להלן.

הוועדה האזורית פונה בזאת לכל המשקים שב"שיפוטה", למרכזי ועובדי הרפת המעוניינים בביקור הוועדה במשקם לפנות במישרין למזכיר רות הוועדה לפי הכתובת:

שלמה גבעון — משק העוגן, ת. ד. 418, תל-אביב.

הוועדה תשמח לבקר במשק ולעזור ככל שתוכל.

דו"ח מהביקור שנערך במסגרת פעולות הוועדה האזורית.

החותרים

הרכב העדר: פרות 40, בני-בקר 48; בס"ה 88 ראש, חוץ מעגלים לפיטום.

מצב הענף בחותרים היה קשה במשך שתי השנים האחרונות. התגובה ירדה; היה צורך להוציא הרבה פרות והעדר היה נתון בתנאים קשים הן מבחינת תנאי החזקתו (מבנים בלתי מתאימים) והן מבחינת ההזנה, שלא היתה מסודרת ומאוזנת. היו תקופות של מחסור במזון ול-עומתן היו תקופות של עודף באספקה, מבלי יכולת לנצל את הכול. תחמיץ לא היה, לעומת זאת היו כ-90 דונם מרעה זרוע שלא היה מטופל כראוי וללא גידור. כן סבלה הרפת מחוסר עובדים קבור עים.

בשנה האחרונה נעשו מאמצים רבים מצד המשק לתיקון המצב. נבנה ביתן חליבה, הושלמה סככת פרות והחצר שלידה רוצפה בחול מחצבה. הרפת הישנה הפכה לדיר עגלות. הותקנו "כלור בים" ליונקות ונבנה מיכל לתחמיץ מעל פני הקרקע המשמש להאבסה עצמית.

למרות שמתחילת החורף, בחדשי דצמבר ינו-

פעולות הוועדה האזורית מקיפות למעשה איזור הרבה יותר רחב מבחינה גיאוגרפית מאשר שמה מעיד עליה. למסגרת פעולתנו משתייכים כל המשקים והמושבים, החל מסביבות תל-אביב כמו: ניר אליהו, גליל ים, גבעת השלום, כל השרון, עמק חפר, איזור מנשה, השומרון ועד לבית אורן בצפון. בגלל ההיקף הגדול הזה היה קשה לרכוז את כל בוקרי האיזור לפעולות שונות. אולם בשנה האחרונה הסתמנה עירנות והתעניינות יותר גדולה מצד הבוקרים וזה התבטא במספר הגדול של המשתתפים בימי העיון והסיורים שנערכו.

הפעולה העיקרית של הוועדה התרכזה באח-רונה בארגון סיורים קולקטיביים במשקי האיזור ובביקורים של חברי הוועדה במשקים שונים לשם ייעוץ ובירור בעיות ענף הבקר במשק.

הפעולות האחרונות היו אלה: בחדש נובמבר נערך סיור בוקרים במשקי המעפיל, עין החורש, גבעת חיים — איחוד וגבעת חיים — הקיבוץ המאוחד. מטרת הסיור היתה לאפשר לכל רפתן לראות את מצב הענף והתפתחותו במשקים אחרים. בחדש ינואר, עם התחלת עונת

עובדים מצאו כי תערובת מלח ופניצילין מנעה יפה התנפחויות מן היום השלישי ואילך. התערובת הוגשה ל-3000 פרות, מבכירות ושוררים שהיו פזורים ב-19 חוות בהן נתגלו בקביר עות מקרי התנפחות.

כיוון שחידקי הכרס רצויים ואף דרושים לפרה נשאלת השאלה מהי כמות הפניצילין אשר אפשר להגיש לפרה מבלי להזיק לאוכלוסיית חידקי המעיין.

בדיקות בכבשים אשר קיבלו מדי יום כמויות פניצילין השוות לאלו שדרושות לשם מניעת התנפחות בבקר העלו כי הנזקים הנגרמים לחיידקי הכרס אינם ניכרים. הכבשים המשיכו לרעות, מראם היה נורמאלי ומשקל גופם לא הושפע.

מחקרים נוספים יגלו ללא ספק את הדרך הטובה ביותר להגשת המנה הדרושה לבהמה.

(מ"ה, פארמר'ס דיג'סטיב, אוקט' 1957)